

Yevamos 105b: The Smell of Chalitzah

רמב"ם הלכות יבום וחליצה פרק ד הלכה טז

חליצה בלילה, או שחליצה בפני שנים, או בפני שלשה ונמצא אחד מהן קרוב או פסול, או * שהיה המנעל קשור למעלה מן הארכובה, או * שהתיר הוא ושמטה היא, או שהתירה היא ושמט הוא, או שנתכוונה היא ולא נתכוון הוא, או שנתכוון הוא ולא נתכוונה היא, וכן קטנה שחליצה לגדול, חליצתה פסולה. וכן אם חליצה בפני יחיד ואפילו בינו לבינה ובלילה הרי זו חליצה פסולה, אבל חרש שוטה וקטן שחלצו וכל החולץ למי שהיא פטורה מן החליצה ומן היבום אינה חליצה.

לחם משנה - לכך נאמר דרבינו מפרש דהך והלכתא הוי אליבא דר"מ משום דמקשינן אשה לאיש וכי תימא א"כ כיון דאין חליצת קטן כלום ה"ה חליצת קטנה כיון דמקשינן י"ל דהך דמקשינן לא הוי אלא מדרבנן כדמשמע בירושלמי כמ"ש התוספות וא"כ מדאורייתא הוי חליצה גמורה ולכך קאמר דהוי חליצה פסולה ואפילו בינו לבינה וכו'. פרק מצות חליצה (דף ק"ה ב) הקשו בינו לבינה מי ידענא ותירצו אמר רב יהודה אמר שמואל ועדים רואים אותו מבחוץ ע"כ. ורבינו לא הזכיר מזה כלום ואפשר לומר דסמך על המבין אי נמי י"ל דבגמרא הקשו כן משום דאמרו שם דהכשיר ר' עקיבא ולהכי הקשו דאפילו הוא והיא מודים דנחליצה לא מהימנו כדי להתירה לעלמא אבל רבינו דפסק דפסולה אפילו ליכא עדים כיון דשניהם מודים מהימנו לפוסלה לאחין.

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף כד עמוד ב

אמר רב: כולן פוסלין בכהונה חוץ מן הראשון, ושמואל אמר: אף ראשון נמי פוסל, ואזדא שמואל לטעמיה, דאמר שמואל: כל מקום ששנו חכמים גט פסול - פסול ופוסל, חליצה פסולה - פסולה ופוסלתה מן האחין. במערבא אמרי משמיה דר' אלעזר: שמאל ולילה - פסולות ופוסלות, קטן ואנפיליא - פסולות ואין פוסלות.

Rav Schachter – Ginnas Egos p. 125

פוסלו מהנשון אפילו חליצתה נמי דינא הכי. דיסוד ומעתה נ"ל, דאף בחליצה נמי דינא הכי. דיסוד זילוק והבחנת חליצה פסולה הפוסלת על האחין חליצה שאינה ולא כלום, היינו, דגדר חליצה פסולה היינו — היכא שנעשה מעשה החליצה אלא שהי' חסר הכשר, וחליצה דאינה ולא כלום היינו — היכא דהפרט שהי' חסר מעכב בעצם חלות שמה של גוף החליצה. וכן נל"פ בחילוקן של שמואל (בגטין שמה), דשמאל ולילה פסולות ופוסלות, קטן ואנפיליא פסולות ואין פוסלות. וכפרש"י שמה, חליצה בשמאל ... וכן חליצה בלילה פסולה ופוסלת, דשם חליצה עלה, אלא שלא נעשית בהכשרה ... קטן ואנפיליא ... לאו חליצה כלל, דאיש ונעל כתובים בפרשה. כלומר, ובדליתא להאיש והנעל, הרי חסר כל גופו ועצמו של החליצה, ודמיא כה"ג ליהיב לה נירא בעלמא (בגמ' יבמות הנ"ל), דחסר עצם מעשה הגירושין, וה"נ בקטן ואנפיליא, הרי חסר עצם מעשה חליצה, וזה ברור. □

ז. גדר ההכרז שבין פסול קטן לקטנה בחליצה ועפ"י הדברים האלה נראה דיש ליישב גם את קושית הרב לח"מ על הרמב"ם, דמאחר שפסול חליצת קטנה מטעם מקשינן אשה לאיש, מ"ט חילק ביניהם לומר דחליצת קטנה היא ח"פ, וחליצת קטן אינה חליצה. דנ"ל, דהבדל יש בין מעשי היבם למעשי היבמה בחליצה. דהנה, מלבד מאי דבעינן לתרווייהו בתורת גברא, שיתייחס מעשה החליצה לשניהם, דהיינו ריגא דער שיתכוונו שניהם (יבמות קו.), וכמשי"כ הרמב"ם בפיה"ש והגמק"י פרק מצות חליצה אמתניתין (קד): דהחריש שנחליץ, דלכך נקרא היבם ככולא מסתא החולץ, אע"פ שהוא אינו עושה מעשה כלל, דמדבעינן שיתכוון אף הוא, ש"ס דעפ"י דין מתייחס ומצטרף מעשה החליצה אף אליו, וחשיב כאילו שניהם עשו את החליצה. ומלבד זה, משמש היבם בשעת החליצה גם בתורת חפצא, דבעינן שתתקיים החליצה מעל גבי רגלו הימנית. [עיין מזה בקובץ הערות סי' ע"ו אוח ו'.] ובמיעוט הכתוב דאיש פרט לקטן גל"פ דנתמטע משחי הבחינות הנ"ל, גם בתורת גברא וגם בתורת חפצא. אבל ביבמה, שאינה משמשת כלל כחפצא במעשה החליצה אלא רק כגברא, שנושה את פעולת החליצה ומתכוונת להיות החליצה, פשיטא דאף דמקשינן אשה לאיש, ליתא גבי קטנה שחלצה אלא החסרון דקטנות בתורת גברא, אך לא בתורת חפצא. ומעתה נראה לחלק ולומר דזה שמיעטה התורה קטן בתורת גברא לחליצה, אינו אלא פסול וחסרון בהכשר החליצה להתיר, וביעילותה, אך בחליץ, שפיר הי' לנו לומר שתהא נקראת חליצתו עכ"פ מעשה חליצה, אף שאינה פועלת להחר, והי' צ"ל נפקים לדין ח"פ לאסיה על האחין, אך במישוטא דקטן בתורת אמרה תורה שרגלו של יבם קטן אינה רגל

לחלוץ בה, בזה ס"ל לחכמים דר"מ (יבמות ק"ה רע"ב) דאינה כלום, דאפילו חליץ לה הקטן ברגלו חשיב כאילו נעשית החליצה מע"ג ידו, וכדומה, שהרי נתמעטה רגלו של יבם קטן בתורת חפצא מהיותה נחשבת כרגל לענין חליצה. ומאחר שכן, פשיטא דחסר אף עצמו וגופו של מעשה החליצה, ואין זה בכלל ח"פ, וכאמור. והיינו טעמא דקטן ואנפיליא דאין פוסלות, דבקטן הרי חסר החפצא של רגל, ובאנפיליא הרי חסר המנעל. ור"מ פליג וס"ל דמאחר דקטן זה סופו להגריל, א"א לנו לומר שנתמעטה רגלו בתורת חפצא לענין החליצה, שהרי לאחר זמן יחלוץ לה באותה הרגל ממש, ואין לנו לפסול חליצת קטן אלא בתורת הפסול גברא דקטנות שעליו, אשר על כן הוא דס"ל לר"מ דהויה חליצתו עכ"פ בגדר ח"פ, דקטנות בתורת גברא אינו אלא כפסול בעלמא בהכשר מעשי יבם זה, ולא דחשיב כאילו חסר שמה הגברא דהיבם.